

Szabó (= *Schneider*) und *varga* (= *Schuster*). Der Tuchmacher oder Tuchhändler vom Anfang des Mittelalters verkaufte nicht nur den zur Kleiderherstellung nötigen Stoff, sondern auf Wunsch des Käufers schnitt er denselben auch zu. (Ung. *szab-ni* = zuschneiden.) Deshalb wurde die Bezeichnung des Männerkleider herstellenden Handwerkers im Deutschen *Schneider*, im Ungarischen *szabó*. Das Wort *varga* ist, finnisch-ugrischen Ursprunges, seine ursprüngliche Bedeutung ist 'der nähernde' (*varr-ni* = nähén).

1480. X. 2. Mátyás Magyar- és Csehország királya céhszabályt ad a varsadi egyesült szűcs, nyereggyártó, fékcsináló és szíjártó társaságnak.

(Magyar fordítás a XVII. századból.)

Mi Mátyás Isten kegyelméből Magyar és Csehországoknak királya adgyuk emlékezetül ezen levelünknek rendiben jelentvén a'kiknek illik mindeniknek, hogy mi tekintvén rész szerint némelly hiveinknek a' mi szabad *Varasdi* városunkban most és ez után leendő szűtsők, nyeregjártók, fékcsinálók*) és szíjártók társaságáért tett és a' mi felségünknek nyujtott aláíratás kéréseket, rész szerént pedig, hogy azon mester emberek az ő mesterségeket annal szabadosabban gyakorolhassák azon [szűtsőknek],¹ nyeregjártóknak és egyéb mester embereknek azt kegyelmessen engedni akartuk, sőt engedgyük is, hogy ők és minden ő utánnok leendőök és maradékjok, mind azon szabadságokkal és szokásokkal, a' melyekkel a' több szabad városinknak [szűts], nyereg-jártó és más mester emberei élnek, következendő minden időkben élhessenek és azon szabadságoknak örülhessenek.

Es ugyan előszer, hogy ők [a több szűts] nyeregjártó és más társaságot avagy czehet tartó mester emberek modgyára, magok között társaságot avagy czehet tarthassanak, és minden esztendőben decánt avagy czéhmestert azon társaságnak tehesenek, a' ki azon czeheket avagy társóságakat igazgassa és az ő mesterségek és mivek eránt támadható akar minémő minden igyeket mindeneknek előtte meg lássa és el igazéttsa, és hogy semmi némő ember őket vagy ő közülek akarkit akarmi módon az ő mesterségek és mivek eránt, azon mi városunknak

*) A Magyar Nyelvtörténeti Szótár hetvenegy olyan kézműves-elnevezést sorol föl, melynek mint összetett szónak utótagja: *csináló*; a *fékcsináló* szót azonban a szótár nem ismeri. M. G.

¹ A szügletes zárójelben álló szavakat később törölték.

birája és esküttyei, sem más birák és esküdtek eleiben ne idézhessen, hanem ha előbb azon causa avagy dolog a' magok társasága avagy czéh mestere által meg láttatik és meg iteltetik.

Ismét másodszer, hogy senki ő közötték azon miveknek és mesterségeknék mestere né lehessen, hanem tsak az a' ki ő nekiek és czébeli társaságoknak az ilyen mesterségre alkalmasnak és elegendőnek láttatik lenni és azon mesterségben és társaságban azon időbeli czéhmester által bé vétettetik; és az ilyen mesterségre be vetetendő előszer-is az társaságnak két arany forintot, és négy font viasz gyertyát veend s-a' czeh-mesternek és a' több mester embereknék egy ebédet adand.

Ismét harmadszer, hogy senki szijartó ((és kováts))² nyereg-jártó avagy egyéb afféle mester ember a' czéh társasága kívül ne merészellyen a' városban ilyen mesterséges mivet és munkát tenni; ha ki munkálkodnék pedig, tehát annak munkáját a' czéh mester szabadon el vehesse.

Ismét negyedszer. Hogy senki se kalmár se más kereskedő ember [ködmént] ((lakatot)) avagy egyéb kívül való munkáját a' meg nevezett mesterségeknék a' városban ne árulhassa; hanem ha esztendő sokadalomkor,**) és ha ki a' féle mivet áruland, a' czéh mesternek szabad legyen el venni azt a' mi ezen jelen való engedelműnkéből.

Minek okáért tinektek mi hiveinknek capitányoknak és vice-capitányoknak, valakik mi általunk avagy mi utánnunk következő királyok által az mi szabad [Varasdi] ((Sárvári)) városunkban helyheztetendők lesztek, polgár mestereknék, biráknék, esküdteknék azon városunkban most lévőknék és ez után leendőknék, kiknek tudásokra ezen levelünk lészen, ennek ereje által igen hadgyuk és erőssen parantsollyuk, hogy mostontol fogva ennek utanna az föllül meg irt mester embereket [szütsöket] kovátsokat, lakatosokat, vagy valamellyet ő közülek, a' fellül meg mondott dolgokban az ő mesterségeknék tekintetiből itélni, vagy törvéntek eleiben álléttani avagy akar mi módal ez mi kegyelmes engedelműnk ellen bántani, haborgatni, buséttani és meg károséttani soha semmi üdőben ne merészellyetek, sőt azon fellyebb nevezett nyereg-jártoknak, kovátsoknak és egyéb mester embereknék külső mivek el vonyásában mellettek legyetek és őket mindenek ellen, kik e' féle el vételben előttek akádoznak,***) oltalmazni tartozzatok. Ha pedig a' föllül meg irt tselekedetekre ti valakikhez való engedelmességtékéből erőtlenekek lennétek, meg hadtuk es ez jelen való levelünk által erőssen parantsollyuk a' mi hiveinknek, hogy titeket ők a' föllül meg irt minden dolgoknak meg tselekedésere kénszeréttsenek, a' mi jelen levő levelünk által nekik engedtetett hatalom szerint,

² A kettős zárjel közötti szavak későbbi betoldások.

***) Sokadalom — vásár. M. G.

****) Akadályozzák őket. M. G.

egyebet ebben nem tselekedvén, ezen levelünket pedig mellyet a' mi titkos függő pötsétünkkel, mellyel mint magyar király élünk, meg erősítettünk, annak meg olvastatása után mindenkor az előadónak vissza adni parantsollyuk.

Költ Budán szent Ferencz nap előtt masod nappal Christus születése után ezer négy száz nyoltzvan esztendőben Magyar országi királyságunknak huszonharmadik, Cseh országinak tizenkettődik esztendejében.

*

Varasd királyi város bírāja és tanácsának XVI. századi kiegészítő szabályaival együtt kiadja Sárvárnak ugyancsak a varasdi bíró és tanács 1613. évi vizkereszt utáni szombaton (I. 9.), ezt megerősíti gróf Nádasdy Pál Sárvár földesura 1613. VII. 7 és átírják a sárvári polgármester és esküdtek 1613. XII. 23. Másolat, papíron.

*

(Budapesti Pázmány Péter egyetem: „Czéh-levelek“ XLVI. 1.)

Közli: dr. Kováts Ferenc.

Ungarische Übersetzung jener Satzung, welche Mathias, König von Ungarn und Böhmen im Jahre 1480 für die vereinigte Gesellschaft der Kürschner, Sattler und Riemer der Stadt Varasdin herausgab. In dem Text sind auch solche Worte: fékcsináló (wörtlich: Zaummacher), welche im Ung. Sprachgeschichtlichen Wörterbuch nicht zu finden sind.

Szűz Szent Margit asszonynak, Béla királynak leányának, élete.

(Folytatás.)

Ésmég egy éjel vetérnyének előtte beméne Szent Margit asszon az karban az ő imádkozó helére, holott szokott vala állani és imádkozni titkon önén-magának.¹⁰⁰ És előtte valának ez szent szűznek mindén ő szép aranyas képei, táblái¹⁰¹ és erekléi. És monda Szent Margit asszon szóror Élénának:

— Kérlek tégédet, hogy állj itt, és sënkinék még nē mondjad, hogy én itt vagyok, és nē haggy valamely szórort énréam júni.

És mikoron Szent Margit asszon sokáig állott volna ezen-képpen ő imádságiban, látá ez szóror Élëna tűznek lángját

¹⁰⁰ Magában. — Privátim.

¹⁰¹ Kép = szobor; tábla = festmény.